

Literatuur:

Een wankel kaartenhuis

Op weg naar het einde, DDR 1976-1989

Toen de Oost-Duitse zanger en dichter Wolf Biermann in 1976 de DDR niet meer in mocht, zorgde dat voor een definitieve breuk tussen de intelligentsia en de Partij. Schrijvers waren teleurgesteld in de politiek. De staat bleef halsstarrig. In deze negatieve spiraal werkte de DDR langzaam maar zeker aan haar eigen ondergang.

In 1971 verving Erich Honecker de afgetreden Walter Ulbricht als partijsecretaris van de SED, de Oost-Duitse communistische partij. Hij beloofde een versoepeling van het cultuurbeleid. Maar twee jaar later al waarschuwde hij kunstenaars dat ze de waarde van het socialisme niet uit het oog moesten verliezen. De censuur werd weer aangescherpt. In 1976 barstte de bom. De populaire zanger en dichter Wolf Biermann werd na een optreden in Keulen de toegang tot de DDR, waar hij woonde, geweigerd. Veel schrijvers kwamen tegen zijn uitzetting (*Ausbürgerung*) in opstand, verlieten het land of keerden zich af van de politiek.

De DDR verkeerde in een aanhoudende economische crisis. Allerlei actiegroepen staken de kop op. Zij zetten zich in voor het milieu, de vrede, vrouwenemancipatie of tegen de atoombom. De toon van de literatuur werd pessimistischer. De SED probeerde het beeld van een welvarende DDR overeind te houden. De literaire censuur werd krampachtiger.

In 1985 werd Michael Gorbatsjov leider van de Sovjet-Unie. De roep om transparantie en versoepeling van de regels werd luider. Gorbatsjovs *glasnost* (openheid) zou ook ingang moeten vinden in de DDR, maar de SED bleef vasthouden aan het eigen cultuurbeleid. Toen het beleid uiteindelijk alsnog werd versoepeld, was het al te laat. Het socialistische systeem stortte in.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/naslagwerk/486/een-wankel-kaartenhuis>